

Aproximació a l'estudi del vocabulari disponible en alumnes de vuitè d'EGB

Ricard Sánchez i Villanueva
(Data d'elaboració: 1991)

PRESENTACIÓ

Al món de l'ensenyament català existeix un sentiment majoritari que destaca la pobresa lexical quantitativa i qualitativa dels nostres escolars des del punt de vista expressiu.

Hom sap que el domini lingüístic té una gran relació amb l'èxit o el fracàs escolar i, en general, amb tots els àmbits de la vida. És un fenomen constatat generalment de manera intuïtiva. Aquest fet tan complex i important alhora adquireix més significació, si és possible, en els moments actuals. Per una banda, som lluny d'aquells primers anys del present segle, època en la qual el país culminava un llarg camí d'evolució política, cultural i econòmica, i feia un gran esforç per tal d'aconseguir la normalitat plena de la llengua, que esdevingué una eina de comunicació oral quotidiana no només per als nadius, sinó també per als immigrants, atès que aquests es veien immersos ràpidament i sense traumes en la llengua del país.

Les realitats política i demogràfica d'aleshores ençà han variat molt. Després d'anys de foscor, la dècada dels setanta portà a una tolerància indiferent de les «llengües regionals», la qual cosa va promoure l'existència d'una divisió en el si de la nostra societat, i es van establir, com a mínim, tres tipus de categories lingüístiques:

- castellanoparlants,
- catalanoparlants i
- individus bilingües.

La «anormalitat» en l'ús del català com a llengua vehicular va fer que, en el passat, si bé no desaparegués com a eina de comunicació oral, sí que se'n va reduir la utilització, sobretot com a llengua escrita, tal com diu J. Serramona [1].

La transició política portà com a conseqüència un nou avenç: el canvi vers la normalitat. Aquesta començà l'any 1978 mercès al Decret de 23 de maig, que propugnava que els alumnes, quan acabessin l'ensenyament obligatori, dominessin «normalment i correntment» tant el català com el castellà.

És evident que, a partir d'aleshores, l'ús del català ha arribat a tots els nivells instructius, però el que també és cert és que sovint no són suficients ni els decrets ni les bones intencions. Cal anar cremant etapes, conscienciant el país, creant infraestructures que facilitin la normalitat, avaluant els resultats i rectificant el que calgui.

Pel que fa al castellà, el problema és diferent. Malgrat les veus que anuncien calamitats, el cert és que al nostre país té bona salut, car està emparat per una àmplia infraestructura.

Per altra banda, estem a punt de tancar una etapa en l'educació, i iniciarem amb la Reforma un camí ple d'esperances i de bones intencions.

En quin punt del camí ens trobem? S'ha aconseguit la normalitat desitjable i l'acompliment de la normativa legal a l'ensenyament? Estem a prop o lluny d'aconseguir-ho? Particularment i a la vista dels resultats, crec que encara som lluny.

Cada vegada més, el català té un suport més gran en tots els sentits, no hi ha refusos significatius, però no crec que hagi arribat al sostre satisfactori que una gran majoria desitgem i molt menys entre aquells que ho necessiten més.

1. APROXIMACIÓ BREU A L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ

L'interès pels estudis sobre vocabulari en castellà a l'Estat espanyol en els últims temps ve de lluny. Ja el 1953, el doctor Víctor García Hoz [2] realitzà un primer treball. A partir d'aleshores, les publicacions s'anaren succeint. Aportacions com les d'Ismael Rodríguez sobre l'espanyol de Puerto Rico [3] o les d'A. Juillard i E. C. H. Rodríguez [4] suposaren noves passes endavant. Malgrat tot, eren avenços que es basaven en l'elaboració de vocabularis tipus, obtinguts de fonts escrites indirectes. No és fins fa poc que les investigacions s'han anat centrant en fonts directes, ja siguin orals o escrites. Un bon exemple poden ser els treballs del doctor Fernando Justicia [5]. De l'últim treball que es va publicar, no en teníem notícia directa quan vam començar la investigació, però hi tenim punts de contacte importants. Es tracta de l'elaborat per Melitina Rivera i M. Antònia Casanova [6].

Paral·lelament, el binomi vocabulari-ortografia ha estat tractat en la tesi recent del doctor Vicente Barberà [7].

Pel que fa al català, en el passat hi ha hagut treballs interessants, com poden ser els de l'Assessoria de Didàctica del Català [8] o els de la Coordinadora d'Ensenyament i Llengua Catalana [9], la finalitat dels quals era didàctica o normativa. Tots ells, però, estan basats en les aportacions realitzades pel professor J. Llobera, directament o indirectament [10].

Actualment se segueix un camí triple:

1. Es continuen fent vocabularis normatius d'ús escolar, centrats en parlars determinats. Aquest és el cas, a tall d'exemple, del FATO [11], sobre el vocabulari infantil i d'adults dels parlars de les terres de l'Ebre.

2. Es realitzen vocabularis terminològics d'estris i professions, generalment editats pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (Direcció General de Política Lingüística), sota la supervisió del TERMCAT, amb finalitats divulgatives (esports, utilitatge de cuina i menjador...) i dirigits al gran públic.

3. Es realitzen treballs sobre el llenguatge directe que utilitzen col·lectius determinats. Aquest és el cas del dirigit pel doctor Adalberto Fernández (Universitat Autònoma de Barcelona), sobre el *Vocabulari usual-actiu del nen catalanoparlant (5-14 anys)*, que hem pogut consultar, però del qual no tenim notícia com a publicació.

De cara al futur, s'hauria de fer un pas més enllà i, un cop investigat el llenguatge dels alumnes, caldria l'elaboració de programes que superessin les mancances de vocabulari. En català no tenim co-neixença que s'estigui treballant vers aquesta direcció, però sí que es comença a fer en castellà. Així, el doctor José Fco. Pastora va presentar la tesi titulada *Un programa estructurado de vocabulario* [12] i recentment ha publicat en forma de fitxes les seves aportacions, en què s'ha basat en un sistema de «constel·lacions» que permet arribar a la frase partint de la paraula [13].

2. OBJECTIUS

El treball que presentem vol ser una aproximació a l'estudi d'una part de la realitat.

En un principi, caldria situar-lo dintre del tercer camí abans esmentat, però amb forts matisos. Fonamentalment, el que vam pretendre era:

- a) Cercar els vocabularis disponibles que en castellà i en català posseïen els alumnes de tretze-catorze anys (vuitè d'EGB).
- b) Estructurar-los per freqüències.
- c) Comparar-los i analitzar-los mesurant:
 - la quantitat,
 - la qualitat,
 - les interferències entre ambdós idiomes.
- d) Detectar el nivell d'errades ortogràfiques que es desprenia de la seva escriptura.
- e) Estudiar la riquesa lexical quantitativa segons:
 - el sexe,
 - la procedència geogràfica familiar,
 - la llengua familiar.
- f) Oferir un element de referència que permetés comparar el vocabulari que tenen els alumnes del medi urbanoindustrial amb el que s'utilitza en tot tipus de materials didàctics.

3. MOSTRA

Es va pensar que, per les característiques del treball, fóra interessant seleccionar la mostra dintre del que podríem anomenar *zona d'influència urbana de Barcelona*, per la qual cosa en concret es triaren cinquanta alumnes a l'atzar, de l'últim curs d'EGB (vuitè nivell) d'escola pública de les comarques següents: Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Vallès Oriental.

Observant la realitat escolar de Catalunya respecte a l'ús de les llengües oficials, es detectaren tres situacions molt diferenciades:

- a) Escoles de docència totalment catalana. El castellà s'aprenia com a segona llengua. Metodològicament, el seu estudi era tanmateix semblant al que podia tenir l'idioma estranger.
- b) Escoles de docència predominantment castellana.
- c) Escoles bilingües.

Com que per a l'estudi no interessava cercar un tipus d'escola determinat, es va procurar que tots tres hi fossin representats i, així, durant el curs 1989-1990 es va procedir a realitzar la recollida de dades.

4. METODOLOGIA

Per tal d'aconseguir aquests objectius vam partir:

- a) Del concepte de *disponibilitat* de vocabulari exposat per C. Gougenheim [14], que seguí els treballs realitzats per R. Micheà [15]. Aquell definí el vocabulari disponible com a «totes aquelles paraules que acudeixen a la nostra ment quan tenim necessitat d'elles». O, per dir-ho d'una manera gràfica, es tractava de recollir aquells mots que els subjectes de la mostra tenien «a la punta de la llengua» quan parlaven o pensaven en un aspecte concret.

b) Dels treballs realitzats a França i al Quebec per l'equip dirigit per W. F. Mackey [16] sobre la comparació del vocabulari disponible en francès entre les dues realitats sociopolítiques i culturals.

4.1. MITJANS: PROVES I ENQUESTA

4.1.1. *Proves: elaboració i aplicació*

L'equip esmentat, atesa la impossibilitat d'escollir una llista que abastés tots els interessos de la mostra, va procurar escollir uns centres d'interès que fossin com més universals millor. En concret, sette [17]: les parts del cos humà; els vestits (masculins i femenins); la casa (sense mobles); els mobles (de la casa); els aliments i les begudes en els àpats; els objectes col·locats sobre la taula per als menjars; la cuina i els estris; l'escola, els mobles i el material; la calefacció i l'enllumenat; la ciutat; el poble; els mitjans de transport; els treballs del camp i de la jardineria; els animals; els jocs i les diversions; els diferents oficis o les diferents professions.

D'acord amb l'edat i la nostra realitat sociocultural, vam procedir a una revisió i vam reestructurar i ampliar els centres d'interès, procurant que els sectors semàntics fossin encara més amplis. En concret, es van triar dinou centres, els mateixos en ambdós idiomes:

1. Les parts del cos humà
2. Les peces i els complements de vestir (home i dona)
3. La casa i els mobles (excepte la cuina)
4. La cuina i els estris
5. Els aliments i les begudes
6. La ciutat
7. El poble
8. Els mitjans de transport
9. Els mitjans de comunicació
10. El camp i les seves feines
11. Els animals
12. Els jocs i les diversions
13. Els oficis i les professions
14. La religió, la moral, els valors, el civisme
15. Els esports i el material esportiu
16. Les eines
17. Els mots científics i tècnics que apareixen en els llibres de ciències
18. L'argot (paraules que utilitzes amb els companys per designar coses que la gent gran anomena de manera diferent o no entén)
19. L'escola i el material escolar

Cada centre d'interès es va imprimir en un full, es van donar una sèrie d'instruccions prèvies per escrit i es van aclarir els dubtes oralment.

Pel que fa a la recollida de les dades, vam passar tres proves al dia; cadascuna durava 5 minuts. A fi d'evitar que el cansament o el record afectessin els resultats en un mateix idioma, la meitat de la mostra va començar per les proves en català, mentre que l'altra meitat ho va fer en castellà. Posteriorment, es va passar l'enquesta sociomètrica.

D'acord amb els objectius proposats, es van introduir les dades, respectant al màxim els mots expressats pels alumnes. Així, es van acceptar:

- Paraules pròpies de l'argot, fos quin fos el centre en què apareixien
- Marques comercials
- Noms de diaris, revistes...
- Altres parts de l'oració: verbs, adverbis...
- Paraules que la norma admet com a correctes tot i ser escrites amb diferent grafies
- Interferències lingüístiques

Es tractava, com es veu, de fugir al màxim del concepte estricte i purista que sovint tenen els treballs de recerca de vocabulari. Paral·lelament, vam portar un fitxer de paraules amb errades ortogràfiques.

4.1.2. *Enquesta: estudi i interpretació*

Per tal d'estudiar la mostra, es va elaborar una enquesta amb la finalitat de conèixer:

- Filiació dels individus
- Dades de tipus socioeconòmic familiar
- Ús de les llengües
- Actituds envers el català

Els resultats obtinguts en els nou ítems són els següents:

Pel que fa al sexe, s'observa que, dels 50 alumnes, el 58 % (29) eren de sexe masculí, mentre que el 42 % (21) eren del femení, és a dir, els primers predominaven sobre els segons.

Com sabem, els alumnes de vuitè nivell tenen una edat cronològica que oscil·la entre els 13 i els 14 anys. Si s'observa el quadre 1, es veu que en la mostra predominaven els alumnes de 13 anys (46 %), sobre els de 14 (42 %). L'explicació cal cercar-la en el fet que, en passar les proves i l'enquesta durant el primer trimestre del curs, molts alumnes no havien complert encara els 14 anys.

QUADRE 1
Relació sexe-edat

<i>Edat/sexe</i>	13	%	14	%	15	%
<i>Homes</i>	14	28	12	24	3	6
<i>Dones</i>	9	18	9	18	3	6
<i>Total</i>	23	46	21	42	6	12

QUADRE 2
Llengua parlada a casa

<i>Edat/par.</i>	<i>Català</i>	%	<i>Castellà</i>	%	<i>Ambdues</i>	%	<i>Altra</i>	%
<i>Alumne</i>	20	40	27	54	3	10	-	-
<i>Pare</i>	10	20	30	60	8	16	2	4
<i>Mare</i>	11	22	28	56	9	18	2	4

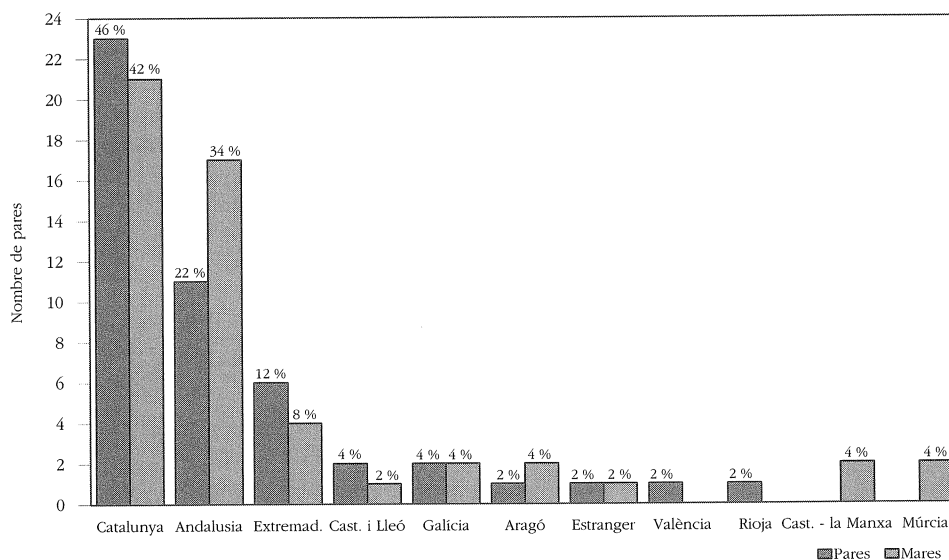
Quant a la relació sexe-edat, predominaven els homes de 13 anys sobre les dones tant de 13 com de 14 anys, les quals estaven igualment repartides entre ambdues edats.

Un aspecte interessant és indicat per la presència de 6 alumnes de 15 anys, repartits al 50 % entre ambdós sexes, la qual cosa implicava la repetició d'algun curs i, per tant, l'existència a priori d'un possible percentatge de fracàs escolar al voltant d'un 12 %.

En referència al lloc de naixement, cal destacar que el 100 % de la mostra havia nascut dins de l'àmbit del Principat. Els pares havien nascut majoritàriament a Catalunya (46 %) i, a excepció de dos casos (4 %), tots ells havien nascut a la província de Barcelona. En concret, a les rodalies de la Ciutat Comtal. A continuació, hi havia els nascuts a Andalusia (22 %) i a Extremadura (12 %), i la resta es repartia de manera decreixent entre diverses regions i l'estranger.

Les mares també havien nascut majoritàriament a Catalunya, si bé en un percentatge d'un 42 %, i totes elles al voltant del cinturó industrial de Barcelona. Augmentava significativament el nombre de les nascudes a Andalusia (34 %) i, per tant, es reduïa la diferència de les nascudes al país respecte als pares. A continuació hi havia les nascudes a Extremadura, i la resta es repartia de manera similar a la dels pares (gràfic 1). Aquests fets són importants atesa la transcendència que la llengua de la mare té en l'adquisició de la dels infants. Per tal d'establir les tipologies professionals, es va procurar seguir al màxim el mòdul establert en l'últim padró efectuat llavors a la ciutat de Barcelona i es van establir grups: grup 1 (professionals, tècnics i similars), grup 2 (comerç), grup 3 (construcció, indústria i transports), grup 4 (peons i treballadors no especialitzats), grup 5 (directius i gerents), grup 6 (serveis en general), grup 7 (serveis domèstics i similars).

GRÀFIC 1
Lloc de naixement dels pares

Per situar correctament cada individu dintre del seu grup, vam pensar que potser calia afegir al qüestionari la pregunta que feia referència al càrrec, ja que sovint l'alumne no tenia consciència clara de què era allò que feia exactament el seu pare o la seva mare.

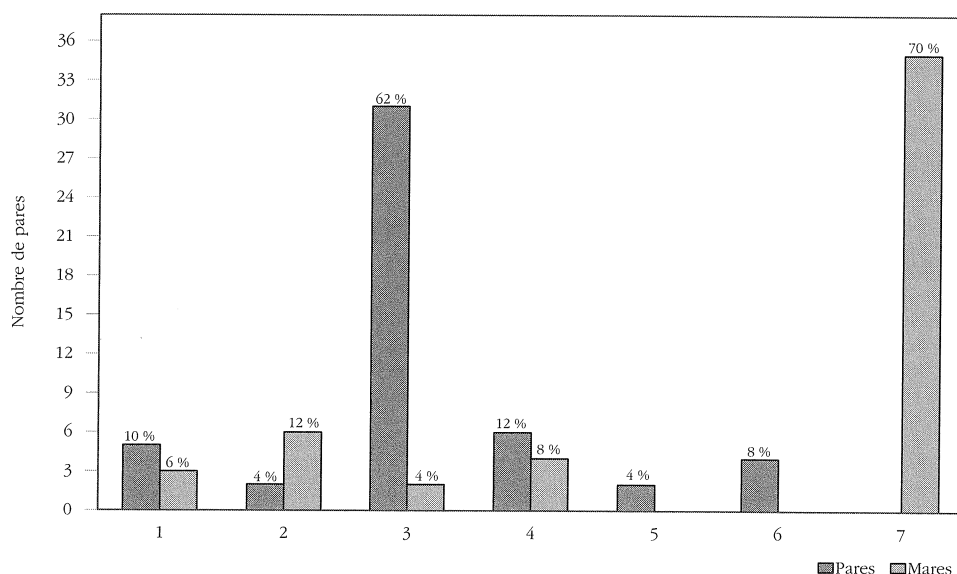
Des del punt de vista professional, s'observa que el 62 % dels pares de la mostra estaven inclosos en el grup de professionals de la construcció, la indústria i els transports, i la categoria que tenien era majoritàriament l'equivalent a obrer qualificat. A continuació i a molta distància, hi havia el grup dels peons i els treballadors no especialitzats (12 %) i el dels professionals i els tècnics, un tant per cent molt més baix dels quals pertanyia als nivells mitjans (serveis, 6 %) o alts (directius i gerents, 4 %).

Les mares treballaven en un 70 % de mestressa de casa o en ocupacions de caire similar, fonamentalment en la neteja o tenint cura de nens (cangurs). El segon grup el formaven les dedicades al comerç (12 %), majoritàriament com a venedores, i, en tercer lloc, destacaven les dedicades a treballs no especialitzats (8 %). Solament un 6 % pertanyia al grup dels professionals i els tècnics, i la majoria es dedicava a activitats que implicaven posseir uns estudis de tipus mitjà: mestres, ATS... (gràfic 2).

Per tant, es pot deduir que el nivell econòmic de les famílies forçosament havia d'ésser de tipus baix o mitjà baix, ja que la majoria d'ingressos familiars eren aportats pel marit, i aquests eren modestos. En el cas de les dones treballadores fora de la llar, sovint llur categoria estava per sota de la del marit o al seu mateix nivell, rarament a un nivell més alt.

La llengua parlada majoritàriament a casa era el castellà. Amb molta diferència hi havia els individus catalanoparlants i, amb un tant per cent baix, els bilingües. Un cas especial el formava el 4 %, que manifestava que els pares parlaven una altra llengua. Es tractava, en concret, del gallec. Si s'observa el gràfic 1, es veurà que precisament existien dos casos de parelles immigrants d'aquella nacionalitat, la qual cosa vol dir que entre pare i mare continuaven parlant la seva llengua, si bé la primera generació a Catalunya no la tenia ja com a pròpia. Això no vol dir que no l'entengués o no la parlés, sinó que per relacionar-se amb els pares utilitzava la de l'entorn, i aquesta precisament no era el català sinó el castellà (quadre 2).

GRÀFIC 2
Professió dels pares

És curiós observar la manca de relació entre procedència familiar i llengua parlada. Aquest fet fa pensar que potser una part dels progenitors nascuts a Catalunya eren catalans de primera generació i que molts, tot i que entenien i parlaven el català, utilitzaven com a llengua vehicular en família la materna, el castellà.

L'actitud general respecte del català és força positiva. Un 94 % creia que era necessari aprendre'l, malgrat que es dominés el castellà, però no hi havia unanimitat, perquè un 6 % creia, per contra, que no feia falta. Com cal interpretar aquest últim percentatge? Es tracta de refús? D'indiferència?... És difícil esbrinar-ho; malgrat tot, cal pensar que, en alguns barris, el percentatge de catalanoparlants és tan baix que un alumne format en un ambient familiar poc preparat culturalment pot arribar a pensar que el nostre idioma és un idioma residual.

Els ítems sobre la preferència a l'hora de comprar un llibre o veure la televisió ens permeteren acabar de perfilar el panorama lingüístic. Un 40 % preferiria comprar un llibre en castellà. Només el 12 % preferia comprar-lo en català. La resta repartia les preferències entre qualsevol de les dues llengües (48 %), percentatge indicatiu que aproximadament un 50 % de la mostra té una bona predisposició i preparació per a la lectura indistintament en ambdós idiomes.

El cas de la televisió és molt significatiu. No hi havia ni un individu que la mirés solament en català. La immensa majoria (84 %) la veia en qualsevol de les dues llengües. Només un 16 % ho feia exclusivament en castellà. Aquests fets fan veure les possibilitats d'augmentar el coneixement oral i escrit del català a través de tot tipus de mitjans i, en concret, d'aquells que tenen més impacte en els nostres joves, la televisió i altres mitjans audiovisuals.

5. TRACTAMENT DE LES DADES

5.1. PROGRAMARI

La programació per a aquesta aplicació va ésser realitzada a mida, amb el llenguatge Dbase. Els programes utilitzats foren els següents:

0. *Programa per a l'estudi de la fiabilitat de la mostra utilitzada*

1. *Programes de creació dels fitxers de dades*

Hi havia dos fitxers seqüencials, un per a paraules en català i un altre per a castellà. Cada fitxer tenia l'estructura següent:

Registres previstos: 150.000

<i>Camp</i>	<i>Significat del camp</i>	<i>Tipus</i>	<i>Amplitud</i>
P	Paraula	Caràcter	25
C	Centre d'interès	Caràcter	2
S	Sexe	Caràcter	1
G	Procedència geogràfica dels pares	Caràcter	1
L	Llengua familiar	Caràcter	1
V	Valor	Numèric	30

Es crearen també fitxers indexats per a les diferents combinacions possibles dels camps, respecte a cada llengua, tal com s'exposa a l'apartat 6.

2. *Programa d'entrada i de correcció de dades*

S'introduïren les dades corresponents a cada camp dels esmentats anteriorment excepte el V. Es permeté la correcció de dades per errors detectats en el punt anterior o per qualsevol altre motiu.

3. *Programes de verificació de dades introduïdes*

N'hi va haver dos, un per a cada llengua.

Es verificà que les paraules estiguessin compostes exclusivament per lletres de l'alfabet corresponent a cada llengua i que la resta de camps (excepte el V), complissin les codificacions. Es facilità una llista d'errades. Es va atribuir al camp V el valor constant d'1.

4. *Programes de càlcul de freqüències*

Atès que el valor de V era la unitat, això ens permeté calcular les freqüències segons la indexació realitzada.

5. *Programes d'impressió*

S'imprimiren les dades obtingudes amb els programes del punt anterior. Els ordinogrames s'especifiquen per programes (1, 2, 3, 4 i 5).

6. RESULTATS OBTINGUTS

Per estructurar els resultats, tal i com s'indica a l'apartat anterior, s'introduí junt amb cada paraula una informació triple basada en:

- el sexe dels alumnes,
- la procedència geogràfica dels pares,
- la llengua familiar.

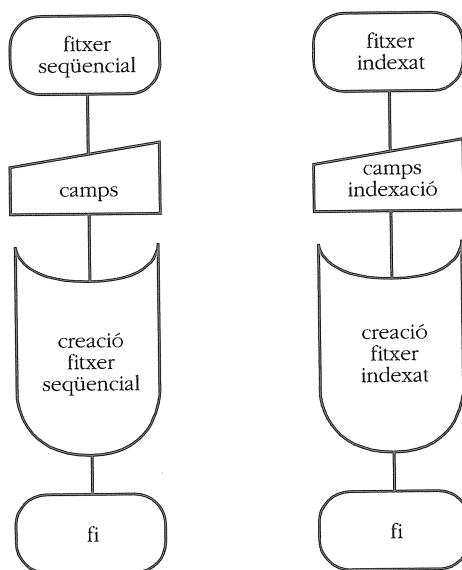
És evident que existien moltes altres variables a tenir en compte: nivell socioeconòmic familiar, coeficient d'intel·ligència, etc. Però ens va semblar més encertat fer incidència en les anteriors. Així, vam donar importància al sexe dels alumnes, atès que els estudis de la psicologia evolutiva mostren que la maduració psíquica dels adolescents d'ambdós sexes és diferent en aquestes edats.

D'acord amb els resultats obtinguts en l'enquesta, vam deduir que ens podíem trobar individus de pares catalans (C), no catalans (N) i mixtos (M), i amb alumnes catalanoparlants (C) o castellano-parlants (E). Un cop introduïdes totes les dades, obtinguérem les llistes provisionals. Un cop corregides les llistes i marcades amb signes diferenciadors les paraules polisèmiques, s'imprimiren les llistes definitives. En concret, l'ordinador ens proporcionà les llistes següents:

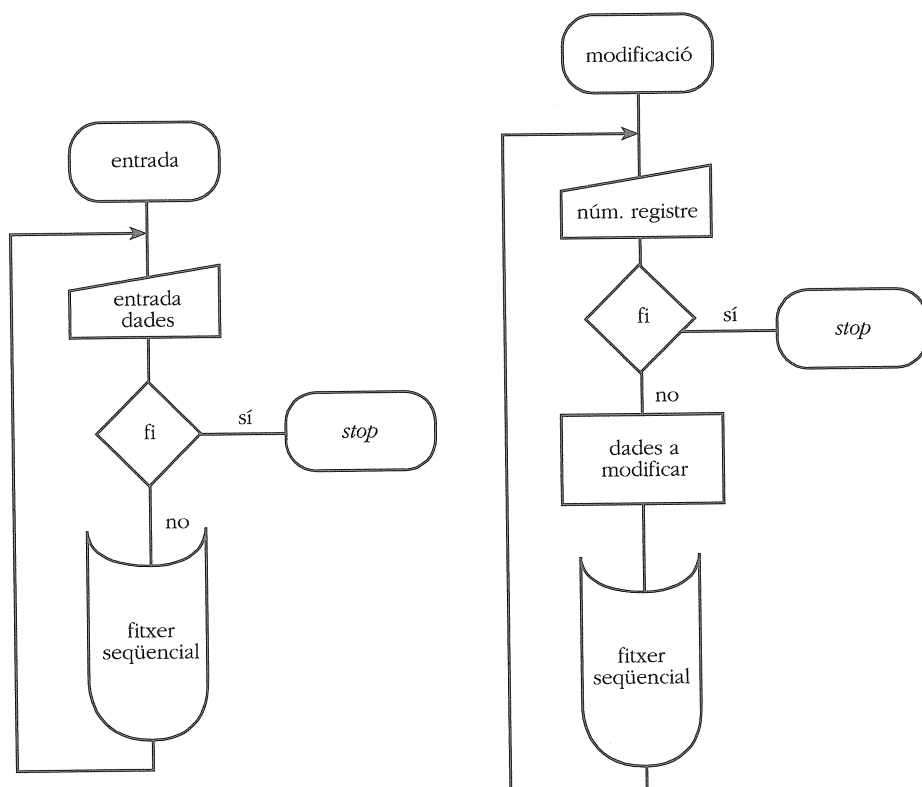
- a) Paraules ordenades alfabèticament per a cada idioma
- b) Total de paraules ordenades per freqüències
- c) Paraules ordenades alfabèticament a cada centre d'interès
- d) Paraules ordenades per freqüència a cada centre
- e) Paraules escrites segons: sexe, procedència familiar i llengua

Amb tot aquest material, afegint-hi les llistes de paraules escrites incorrectament, vam poder assolir els objectius proposats i establírem les conclusions pertinents. El treball inclou unes llistes reduïdes (annexos 1 i 2).

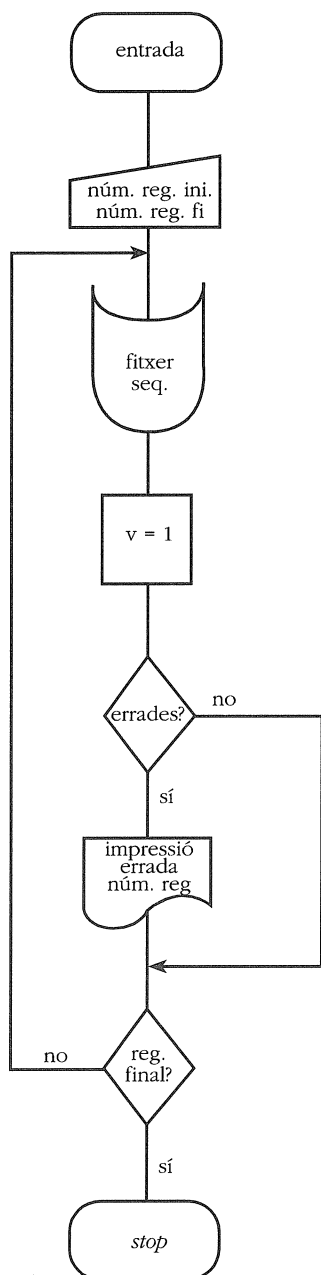
PROGRAMA 1

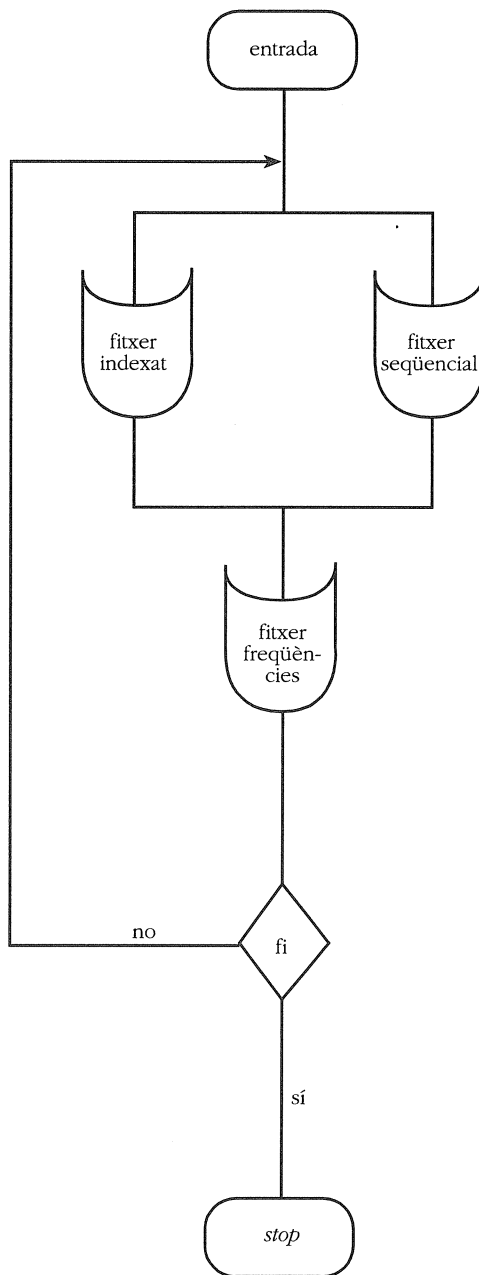
PROGRAMA 2

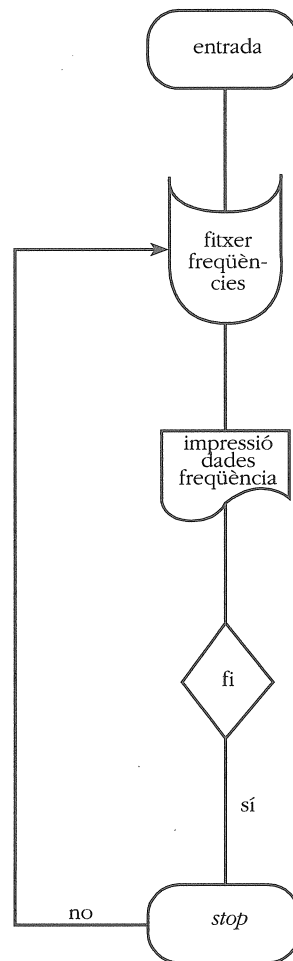
PROGRAMA 3

PROGRAMA 4

PROGRAMA 5

Quantitativament, els resultats obtinguts foren:

- castellà: 24.810 paraules
- català: 18.730 paraules

Les distribucions per idioma, sexe i centres d'interès s'especifiquen als quadres 3 i 4. Igualment, el quadre 5 classifica de manera decreixent els centres d'interès segons les paraules dites en cada idioma.

Atès que en la mostra predominaren més els alumnes de sexe masculí que els de sexe femení, procedirem a seleccionar un nombre igual de noies que de nois, per tal d'establir-ne comparacions de manera més còmoda. Com que el nombre de noies era 21, vam triar-ne 20 de cada sexe, seguint una sèrie de números aleatoris proporcionats per l'ordinador. Val a dir que, en observacions posteriors, s'ha comprovat que els resultats d'aquesta submostra són perfectament extrapolables a la totalitat. Els resultats obtinguts s'exposen als quadres 6, 7 i 8.

QUADRE 3

*Proves en català: paraules dites
per cada sexe segons els centres d'interès (CI)*

CI	Homes	Dones	Total
1	642	579	1.221
2	553	538	1.091
3	594	448	1.042
4	516	431	947
5	740	541	1.281
6	684	554	1.238
7	549	519	1.068
8	511	403	914
9	352	240	592
10	594	384	978
11	707	600	1.307
12	432	322	754
13	602	470	1.072
14	535	292	827
15	647	408	1.055
16	442	323	765
17	553	364	917
18	343	210	553
19	624	484	1.108
Total	10.620	8.110	18.730

QUADRE 4

*Proves en castellà: paraules dites
per cada sexe segons els centres d'interès (CI)*

CI	Homes	Dones	Total
1	684	730	1.414
2	641	767	1.408
3	701	795	1.496
4	631	738	1.369
5	857	928	1.785
6	626	722	1.348
7	651	725	1.376
8	637	640	1.277
9	339	349	688
10	516	627	1.143
11	849	961	1.810
12	570	596	1.166
13	628	755	1.383
14	452	548	1.000
15	683	735	1.418
16	419	492	911
17	526	580	1.106
18	554	442	996
19	766	950	1.716
Total	11.730	13.080	24.810

QUADRE 5

Classificació dels centres d'interès (CI) segons el nombre de paraules

Núm. ordre	Castellà	Català
1	11	11
2	5	5
3	19	6
4	3	1
5	15	19
6	1	2
7	2	13
8	13	7
9	7	15
10	4	3
11	6	10
12	8	4
13	12	17
14	10	8
15	17	14
16	14	16
17	18	12
18	16	9
19	9	18

7. CONCLUSIONS GENERALS

A la vista de les dades obtingudes i que es recullen als quadres 3, 4, 5, 6, 7 i 8, en línies generals observem que:

a) Qualitativament:

1. El vocabulari que disposava la mostra era molt més ric en castellà que en català, tal i com es desprèn de l'anàlisi de les llistes.

2. Es detectava una pobresa important de vocabulari en llengua catalana i, molt especialment, en determinats centres. Era detectable, però, en menor grau i amb lleugeres variacions en castellà (quadre 5).

3. Existia un gran nombre d'interferències i de catalanitzacions de paraules castellanques en el vocabulari català, que afectaven amb intensitat paraules d'ús quotidià. Aquest fenomen era moltíssim menor en castellà. Així, per exemple: mentre observem que de les 360 primeres paraules en castellà només la núm. 262, *tornavís* (freqüència 22), ho és, en català n'hi ha moltes més. La primera, amb major freqüència, és la núm. 129, *camiseta* (freqüència 24); a continuació hi ha la núm. 193, *sartén* (freqüència 19), i *mono* (freqüència 18), etc.

4. Hi havia un gran nombre d'errades ortogràfiques en ambdós idiomes, si bé el problema era molt més greu en català. Sovint les paraules més freqüents eren aquelles que s'escriuen més incorrectament. Les errades afectaven tant l'ortografia «artificial» (accents, *b-v...*) com la «natural» (*m* abans de *p* en castellà, confusió de fonemes en català, inversions...).

5. En castellà es detectaren paraules pròpies de l'argot pràcticament a tots els centres. En català l'ús d'aquestes paraules era molt més reduït i sovint es tractava de catalanitzacions. Les substitucions afectaven generalment paraules d'ús quotidià. Ex.: *loro* per *radiocassette* (castellà), *conill* per *vulva* (català).

6. Hi eren presents un gran nombre d'anglicismes, noms de marques comercials, etc.; eren més abundants en castellà que en català, i sovint substituïen totalment el mot normatiu. Ex.: *bamba* i *coca-cola* (castellà: freqüències 40 i 52, i 48 i 29 en català). Ambdues substituïen quasi totalment *calçat esportiu* i *refresc de cola*, que apareixen a les llistes amb freqüències 3 en castellà i 1 en català, respectivament.

b) Quantitativament:

1. El vocabulari que disposava la mostra era molt més ampli en català que en castellà.

2. Les noies tenien una disponibilitat més gran de vocabulari que els nois en ambdós idiomes.

3. En el cas del castellà, llengua materna de la majoria, la diferència a favor de les noies era més evident que en el català, llengua en la qual les diferències eren molt més minses. Potser aquest fet té a veure amb un major nivell maduratiu en el propi idioma, mentre que en el cas de la segona llengua l'escola ha actuat d'element anivellador de les diferències amb l'altre sexe.

4. Els fills de matrimonis mixtos seguien la tendència expressada al punt 8è, si bé demostraven posseir un millor domini del català que del castellà i un major equilibri entre ambdós.

Com a epíleg podríem afegir, a la vista de tot el que hem exposat, que s'està lluny d'aconseguir que els alumnes de les característiques exposades anteriorment arribin a assolir al final de vuitè un nivell correcte i igualitari de coneixement oral i escrit d'ambdós idiomes, tal com es preveu en els preceptes legals, si bé és cert que, atesa l'absència quasi total de refús envers el nostre idioma, és possible aconseguir-ho en un termini que voldríem que fos com més curt millor. Caldria, però, perseverar i fer que, a tots els nivells possibles, la utilització del català en aquestes zones fos molt més gran.

QUADRE 6

Submostra: resultats obtinguts per sexes

<i>Idioma</i>	<i>Nois</i>	<i>Noies</i>
<i>Català</i>	7.210	7.641
<i>Castellà</i>	8.134	12.581

QUADRE 7

Proves en castellà: procedència geogràfica dels pares

<i>Proc.</i>	<i>Nois</i>	<i>Noies</i>	<i>Total</i>
<i>Catalans</i>	2.940	3.937	6.877
<i>No catalans</i>	3.322	5.830	9.152
<i>Mixtos</i>	1.872	2.814	4.686
<i>Total</i>	8.134	12.581	20.715

QUADRE 8

Proves en català: procedència geogràfica dels pares

<i>Proc.</i>	<i>Nois</i>	<i>Noies</i>	<i>Total</i>
<i>Catalans</i>	3.556	3.696	7.252
<i>No catalans</i>	1.394	1.581	2.975
<i>Mixtos</i>	2.260	2.364	4.624
<i>Total</i>	7.210	7.641	14.851

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. SERRAMONA, J. «Panoràmica de la educación». *Educación* [Barcelona: UAB, Secció de Ciències de l'Educació], 1983, p. 143-145.
2. GARCÍA HOZ, V. *Vocabulario usual, vocabulario común y vocabulario fundamental*. Madrid: CSIC, 1953.
3. RODRÍGUEZ, I. «Recuento de vocabulario español». *Publicaciones Pedagógicas* [Puerto Rico: Consejo Superior de Enseñanza de la Universidad], vol. I i II, núm. XII (1952).
4. JULLAND, A.; RODRÍGUEZ, E. *Frequency dictionary of Spanish words*. Londres: Moutton SL. CO. Rondon The Hague, 1964.
5. JUSTICIA, F. *El vocabulario usual del niño en el ciclo inicial y el ciclo medio de la EGB*. Granada: ICE, 1986.
6. RIVERA, M.; CASANOVA, M. *Vocabulario básico en la EGB*. Madrid: Centro de Publicaciones del MEC - Espasa Calpe, 1989.
7. BARBERÀ, V. *Análisis de la didáctica de la ortografía a la luz del vocabulario usual y elaboración de las bases para una nueva metodología aplicable a adultos*. Barcelona: UAB, 1987. [Tesi doctoral inèdita]
8. ASSESSORIA DE DIDÀCTICA DEL CATALÀ. *Vocabulari bàsic infantil i d'adults*. Barcelona: Bibliograf-Vox, 1975.
9. SABATER, E. *POAL*. Barcelona: Coordinadora d'Ensenyament i Llengua Catalana - Aymà, SA, 1978.

10. LLOBERA, J. *El català bàsic*. Barcelona: Teide, 1968.
11. VIZCARRO, T. *FATO*. Barcelona: CIRIT, 1987.
12. PASTORA, J. *Un programa estructurado de vocabulario*. Madrid: UNED, 1987. [Tesi doctoral inèdita]
13. PASTORA, J.; VARA, J. L. *Vocabulario básico de EGB*. Valladolid: Miñón, 1989.
14. GOUGENHEM, C. *L'élaboration du français fondamental*. París: Didier, 1964, p. 152.
15. MICHEA, R. «Vocabulaire et culture». *Les Langues Modernes*, fascicle B (maig/juny 1950), p. 188-189.
16. MACKEY, F. W.; SAVARD, G. L.; ARDOUIN, P. *Le vocabulaire disponible du français*. Mont-real: Didier, 1971, p. 32.
17. MACKEY, F. W.; SAVARD, G. L.; ARDOUIN, P. *Le vocabulaire...*, p. 29.

9. ANNEXOS

9.1. ANNEX 1

<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>	<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>
1	taula	109	32	mà	47
2	cotxe	108	33	sabata	47
3	cavall	101	34	bolígraf	46
4	cadira	100	35	finestra	45
5	armari	80	36	gallina	45
6	vaca	79	37	pagès	45
7	futbol	77	38	aigua	44
8	bàsquet	73	39	bicicleta	44
9	gos	64	40	cullera	44
10	llapis	63	41	elefant	44
11	autobús	61	42	forquilla	44
12	gat	61	43	pati	44
13	moto	60	44	jersei	43
14	casa	58	45	cama	42
15	llibre	58	46	camisa	42
16	goma	57	47	ganivet	42
17	pantaló	56	48	natació	42
18	tractor	55	49	plat	42
19	camió	54	50	porta	42
20	ràdio	54	51	patata	41
21	televisió	54	52	martell	40
22	telèfon	52	53	nas	40
23	tren	51	54	tomàquet	40
24	arbre	49	55	ull	40
25	avió	49	56	orella	39
26	metro	49	57	professor	39
27	mitjó	49	58	carrer	37
28	tenis	49	59	dit	37
29	bamba	48	60	got	37
30	conill*	48	61	llibreta	37
31	porc	48	62	burro	36

<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>	<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>
63	lleó	36	111	rellotge	27
64	parxís	36	112	abric	26
65	peu	36	113	mitja	26
66	poma	36	114	ordinador	26
67	boca	35	115	serra*	26
68	esquí	35	116	calçotets	25
69	llit	35	117	camell	25
70	pilota	35	118	camp	25
71	samarreta	35	119	carn	25
72	església	34	120	carretera	25
73	taronja	34	121	carta	25
74	ungla	34	122	parc	25
75	tigre	33	123	peix	25
76	toro	33	124	pis	25
77	vaixell	33	125	plàtan	25
78	cabra	32	126	tio	25
79	dent	32	127	àtom	24
80	forn	32	128	cabell	24
81	pala	32	129	camiseta	24
82	taxi	32	130	carpeta	24
83	autocar	31	131	ceba	24
84	bar	31	132	cinema	24
85	clau	31	133	mosca	24
86	guix	31	134	olla	24
87	oca	31	135	ou	24
88	pissarra	31	136	rotulador	24
89	vi	31	137	vídeo	24
90	bóta	30	138	banc*	23
91	carro	30	139	braç	23
92	gall	30	140	calaix	23
93	nevera	30	141	clau anglesa	23
94	paleta	30	142	col·legi	23
95	plaça	30	143	cor	23
96	policia	30	144	corbata	23
97	semàfor	30	145	estómac	23
98	ajuntament	29	146	helicòpter	23
99	cap	29	147	masia	23
100	coca-cola	29	148	pollastre	23
101	escola	29	149	serp	23
102	metge	29	150	tenda	23
103	sofà	29	151	atletisme	22
104	guant	28	152	coll	22
105	os	28	153	font	22
106	tornavís	28	154	pastanaga	22
107	ànec	27	155	pit	22
108	llengua	27	156	porteria	22
109	ocell	27	157	rugbi	22
110	ovella	27	158	anorac	21

<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>	<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>
159	beisbol	21	170	cartera	20
160	calces	21	171	discoteca	20
161	cortina	21	172	edifici	20
162	fàbrica	21	173	faldilla	20
163	lavabo	21	174	girafa	20
164	menjador	21	175	golf	20
165	mercat	21	176	hoquei	20
166	monopatí	21	177	jaqueta	20
167	rata	21	178	macarró	20
168	taxista	21	179	tramvia	20
169	arròs	20	180	whisky	20

9.2. ANNEX 2

<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>	<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>
1	mesa	124	33	tractor	74
2	coche	120	34	agua	73
3	silla	119	35	metro	73
4	caballo	114	36	ventana	73
5	armario	96	37	avión	72
6	perro	96	38	baloncesto	72
7	moto	94	39	cuchara	72
8	fútbol	92	40	bamba	70
9	televisión	92	41	tenis	70
10	vaca	92	42	tienda	69
11	gato	90	43	zapato	69
12	árbol	89	44	iglesia	67
13	libro	89	45	pollo	67
14	cerdo	86	46	goma	66
15	gallina	86	47	martillo	66
16	radio	86	48	cama	65
17	profesor	85	49	camisa	64
18	calcetín	83	50	calzoncillos	63
19	casa	83	51	natación	63
20	autobús	81	52	ojo	63
21	burro	81	53	oveja	63
22	cuchillo	80	54	policía	63
23	teléfono	80	55	pizarra	62
24	lápiz	79	56	vaso	62
25	pantalón	79	57	patín	61
26	bicicleta	77	58	bragas	60
27	camión	77	59	media	60
28	camiseta	77	60	nariz	60
29	tenedor	77	61	sierra	60
30	tren	77	62	lámpara	59
31	conejo	76	63	patata	59
32	puerta	74	64	plato	59

<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>	<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>
65	guante	58	113	brazo	45
66	oreja	58	114	carro	45
67	balonmano	57	115	chaqueta	44
68	cabra	57	116	gallo	44
69	elefante	57	117	médico	44
70	pie	57	118	olla	44
71	colegio	56	119	reloj	44
72	pala	56	120	calle	43
73	pelota	56	121	mosca	42
74	tomate	56	122	parque	42
75	vino	56	123	serpiente	42
76	chándal	55	124	tigre	42
77	mano	55	125	jirafa	41
78	nevera	55	126	naranja	41
79	barco	54	127	sillón	41
80	lavabo	54	128	abrigo	40
81	manzana	54	129	cajón	40
82	sartén	54	130	carretera	40
83	bar	53	131	estantería	40
84	bolígrafo	52	132	libreta	40
85	coca-cola	52	133	colega	39
86	falda	52	134	corazón	39
87	gorro	52	135	destornillador	39
88	jersey	52	136	pato	39
89	boca	51	137	ballena	38
90	esquí	51	138	cura	38
91	horno	51	139	pan	38
92	león	51	140	periódico	38
93	dedo	50	141	ayuntamiento	37
94	estuche	50	142	clavo	37
95	lechuga	49	143	grifo	37
96	parchís	49	144	hierba	37
97	pierna	49	145	leche	37
98	regla	49	146	mono	37
99	tijera	49	147	monopatín	37
100	tiza	49	148	papelera	37
101	alicates	48	149	sujetador	37
102	carpeta	48	150	tiburón	37
103	sofá	48	151	carne	36
104	taxi	48	152	diente	36
105	toro	48	153	director	36
106	vídeo	48	154	hoz	36
107	bota	47	155	huerto	35
108	bufanda	47	156	pulmón	35
109	fuelle	47	157	rotulador	35
110	llave inglesa	47	158	tornillo	34
111	ordenador	47	159	ajedrez	33
112	plaza	46	160	atletismo	33

<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>	<i>Núm. d'ordre</i>	<i>Paraula</i>	<i>Freqüència</i>
161	básquet	33	171	zanahoria	32
162	campo	33	172	autocar	31
163	helicóptero	33	173	escondite	31
164	oca*	33	174	huevo	31
165	patio	33	175	mecánico	31
166	rugby	33	176	plátano	31
167	carta	32	177	revista	30
168	cartera	32	178	buey	30
169	flor	32	179	cerveza	30
170	pera	32	180	lengua	30